

Poznań, 18.12.2025

Dr hab. Daria Hejwosz-Gromkowska, prof. UAM
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
dhejwosz@amu.edu.pl

Recenzja pracy doktorskiej

Autor: mgr Patryk Stępień

Tytuł pracy: Tożsamość regionalna w doświadczeniu przestrzeni socjalizacyjnej i wychowawczej czterech pokoleń Górnolązaków – analiza etnograficzna

Katowice 2025, s. 332 (wraz z aneksem)

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki

Promotor pracy: dr hab. prof. UŚ Ewa Bielska

W odpowiedzi na uchwałę Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych, Uniwersytetu Śląskiego z dnia 21 października 2025 roku, wyznaczającej mnie na Recenzentkę rozprawy doktorskiej Pana mgr Patryka Stępnia przedstawiam szczegółową recenzję dysertacji. W moich ocenach kierowałam się zapisami Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 poz. 1668 z późn. zm.). Po zapoznaniu się z przedłożoną do recenzji pracą doktorską, stwierdzam, że spełnia ona wymagania postawione tego typu pracom wskazane w art. 187 przywołanej ustawy, czyli przedstawia w stopniu prawidłowym ogólną wiedzę teoretyczną Autora w dyscyplinie pedagogika oraz innych dyscyplinach nauk społecznych, pokazuje biegłość i samodzielność prowadzenia pracy naukowej oraz poprzez oryginalne rozwiązanie postawionego problemu naukowego, wnosi rozwój w dyscyplinie pedagogiki.

Przedstawiona do recenzji praca – jak czytamy już w pierwszych zdaniach wstępu – dotyczy problematyki tożsamości regionalnej kształtowanej i doświadczanej w przestrzeni środowisk socjalizacji i wychowania czterech pokoleń Górnolązaków. Bez wątpienia można ją ulokować w nurcie dyscypliny pedagogiki, gdyż skupia się właśnie na tych istotnych przestrzeniach socjalizacji i wychowania. W dysertacji Autor podejmuje również problem edukacji regionalnej zarówno w części teoretycznej jak i części empirycznej, co potwierdza, iż badania wpisują się w paradygmaty pedagogiki i nauk o wychowaniu. Niemniej jednak, współczesne badania naukowe – nie tylko pedagogiczne – nie ograniczają się do jednej dyscypliny, sięgając po drobne innych nauk, tworząc

w ten sposób interdyscyplinarne podejście. Tak jest również w przypadku recenzowanej pracy, bowiem znajdujemy w niej odniesienia do socjologii, antropologii, kulturoznawstwa, psychologii czy historii i filozofii. To podejście interdyscyplinarne wybrzmiewa od pierwszych stron dysertacji.

W mojej ocenie Autor pracy podejmuje istotny problem z pogranicza wymienionych dyscyplin dotyczący kształtowania i (re)konstruowania tożsamości regionalnej a także wybranych kontekstów edukacji. Tematyka ta wpisuje się we współczesne rozważania dotyczące procesualnego charakteru tożsamości, wypełniając tym samym lukę badawczą, dotyczącą doświadczenia i osobistego nadawania znaczeń tożsamości mieszkańców Górnego Śląska. Choć kwerenda biblioteczna ujawnia, iż tożsamość Śląska, jest przedmiotem dociekań badawczy różnych dyscyplin (zob.m.in. K. Wódz, J.Wódz, *Dimensions of Silesian Identity*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2006; Z. Greń, Tożsamość śląska: etniczna czy regionalna?, [w:] Konstrukcje i destrukcje tożsamości, t. III., Narracja i pamięć, red. E. Golachowska, A. Zielińska, Warszawa 2014; P. Bujak, Tożsamość śląska. Rzeczywistość czy XX-wieczna kreacja? Pogranicze. Polish Borderlands Studies, t. 4, nr 1, 2016; J. Kijonka Górnoślązacy. Tożsamość regionalna i etniczna ponad granicami. "Człowiek i Społeczeństwo" T. 44, 2017; A. Muś, *The Political Potential of Upper Silesian. Ethnoregionalist Movement. A Study in Ethnic Identity and Political Behaviours of Upper Silesians*, Brill 2021; A. Muś, J. Kijonka, P. Sarna, F. The policy of forgetting: Narratives that shaped the 2022 commemorations in Upper Silesia, *Ethnicities* 2025), to Autor recenzowanej dysertacji podejmuje próbę analizy problematyki tożsamości z perspektywy procesów społecznych (socjalizacja) i pedagogicznych (wychowanie, kształcenie). Można zatem stwierdzić, że w przedstawionej do recenzji dysertacji, mgr Patryk Stępień nie tylko podejmuje ważny społecznie problem, jakim jest tożsamość Górnośląska, ale analizuje ją z perspektywy pedagogicznej, uzupełniając tym samym lukę w procesie badawczym o specyfice tożsamości regionalnej. Szkoda jednak, że Autor sam nie pokazał – najlepiej we wstępie – dotychczasowych osiągnięć pedagogiki i nauk o wychowaniu w zakresie analizowanego przez siebie problemu, lokując go na tle osiągnięć innych dyscyplin. Niestety jest to dość częsty mankament prac doktorskich, ale też i naukowych. Uwagę tę wpisuję, bowiem jestem przekonana – po lekturze i analizie całej pracy – iż mgr Patryk Stępień będzie kontynuował swoje dociekania badawcze (do których też z całego serca zachęcam), dlatego warto pamiętać o przeglądzie literatury i ulokowaniu oraz uzasadnieniu podjęcia swoich badań w dotychczasowych osiągnięciach dyscypliny (lub dyscyplin nauki).

Praca składa się z sześciu logicznie ułożonych i prawidłowo zatytułowanych rozdziałów, które są według siebie kompatybilne. Narracja poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów jest spójna i logiczna. Trzy pierwsze mają charakter teoretyczny, czwarty rozdział stanowi omówienie i charakterystykę warsztatu metodologicznego. W piątym rozdziale Autor omawia zebrane przez siebie w procesie badawczym wyniki badań. Ostatni – szósty rozdział – ma charakter praktyczny, aplikacyjny – zawierający propozycje dalszych badań i wskazówki dla praktyki (nie tylko) pedagogicznej. Pragnę podkreślić, że wysoko oceniam, przygotowanie wymiaru aplikacyjnego w dysertacji, bowiem ma ono ogromne znaczenie dla transferu wiedzy pedagogicznej do praktyk w przestrzeni szkolnej i społecznej.

Praca opatrzona jest wstępem, w której Autor wprowadza nas w główne kategorie będące ciążą analiz przestrzeni wychowania, socjalizacji oraz tożsamości. Wyjaśnia również różnicę między tożsamością Śląską a Górną Śląską. W tej części Autor zapoznaje nas również ze strukturą pracy, co czyni w sposób prawidłowy. Szkoda, że we wstępie nie znalazł się przegląd literatury dotyczący tożsamości śląskiej i górnośląskiej, o czym wspominam wcześniej, a także brakuje celu pracy i uzasadnienia podjętego trudu badawczego.

Rozdział pierwszy stanowi charakterystykę regionu wraz z omówieniem jego uwarunkowań kulturowych i historycznych. Autor w sposób prawidłowy czerpie z dorobku innych dyscyplin takich jak socjologia czy antropologia, ukazując różne perspektywy warunkujące specyfikę Górnego Śląska i jego mieszkańców. Wskazuje również – odwołując się głównie do literatury historycznej – na problematykę trajektorii rozwoju tożsamości Górnoszlązaków. Wspomina również – o jakże istotnym uwarunkowaniu historycznym z okresu drugiej wojny światowej – stereotypie zdrajcy, który przyległ do Górnoszlązaków, a jego konsekwencje w postaci nieufności, utrwaliły się na długo po zakończeniu wojny (s. 18). Stereotyp ten współcześnie może stanowić punkt do dyskusji na temat kompleksowości tożsamości regionalnej, szczególnie w kontekście różnych form opresji czy terroru. Pragnę też zwrócić uwagę, że chociaż tematyka pracy nie dotyczy powojennej traumy ludności Górnego Śląska (ale też i przesiedleńców), Autor słusznie przywołuje ten trudny okres w dziejach polskiej historii, wciąż mało eksponowany w nauczaniu polskiej historii, edukacji regionalnej czy obywatelskiej. W mojej ocenie uwarunkowania historyczne rozwoju tożsamości Górnoszląskiej w ostatnim stuleciu zostały przedstawione w sposób wyczerpujący i ciekawy, wyjaśniając tym samym skomplikowaną i wieloaspektową kompozycję omawianej tożsamości regionalnej. Bardzo interesującą częścią jest podrozdział drugi, w którym Autor podejmuje próbę charakterystyki struktury społecznej Górnego Śląska. Autor w tym miejscu nie tylko – ponownie – sięga po dorobek innych nauk, jaką w tym przypadku jest socjologia, ale także pokazuje świadomość naukową, eksponując ten ważny aspekt społeczny w procesie (re)konstruowania tożsamości. Charakteryzując z perspektywy socjologicznej mieszkańców Górnego Śląska, Autor manifestuje również swoją biegłość w posługiwaniu się i przywoływaniu różnych kategorii (np. kapitału kulturowego), z pogranicza socjologii i pedagogiki. To niezwykle ważna cecha u młodych badaczy, którzy nie zamykają swoich rozważań jedynie w obrębie własnej dyscypliny naukowej. W celu analizy kapitału społeczno-kulturowego w kontekście tożsamości i etosu Górnoszlązaków, Autor wykorzystuje teorie zaproponowaną przez Pierra Bourdieu.

W kolejnym punkcie pierwszego rozdziału Autor w sposób prawidłowy omawia i charakteryzuje koncepcję wychowania i socjalizacji w odniesieniu do różnych agend i środowisk. W punkcie czwartym Autor korzysta z dorobku antropologii kulturowej i społecznej. W tej części wyjaśnia rozumienie wzorów kultury w odniesieniu do specyfiki Górnego Śląska. Odwołując się w sposób prawidłowy do wybranych koncepcji Autor dokonuje charakterystyki przemian rodzin z Górnego Śląska, przywołując problematykę rozwodów, pracy zawodowej, sytuacji kobiet, co wpisuje się w tematykę pracy. W dalszej części wyjaśnia znaczenie i rolę symboli, w tym symboli kulturowych, które są – jak zauważa Autor – „charakterystyczne dla spektrum imaginariów dla mieszkańców ziem górnośląskich” (s. 63). Kontynuując rozważania dotyczące wzorów kultury i

symboli, Autor sięga po mity, baśnie i podania śląskie, przywołując rolę mitotwórczą w kształtowaniu tożsamości. Docenia ważność tradycyjnych form folklorystycznych, ale nie zapomina o roli współczesnej kultury popularnej. Bardzo wysoko oceniam włączenie tej kategorii do rozważań Autora, bowiem – by odwołać się do słów Zbyszko Melosika – kultura popularna stała się jedną z najważniejszych agend socjalizacyjnych. Z tej perspektywy niezwykle istotnym było włączenie kultury popularnej do rozważań, co ponownie świadczy o dojrzałości badawczej mgr Patryka Stępnia. Autor słusznie poświęca osobny punkt mowie śląskiej. Chociaż brakuje wyraźnego rozróżnienia, czym jest mowa a czym jest język. Są to dwie oddzielne kategorie, a odnoszę wrażenie, że Autor traktuje je synonimicznie. O ile wyjaśnia nam pojęcie gwary, tak rozróżnienie na język i mowę się nie pojawia. A szkoda, zwłaszcza, że Autor ponownie odwołuje się do teorii Bourdieu, wyjaśniając znaczenie języka i kodów językowych w procesie reprodukcji kulturowej. Mowę traktujemy jako narzędzie i artykulację języka, a język jest szerszym pojęciem, również kulturotwórczym, z systemem znaków, symboli, przekazu werbalnego i pozawerbalnego (por. min. J.E. Cutting, J.F. Kavanagh, On the Relationship of Speech to Language, ASHA, 17 (8) 1975). Szkoda, że Autor odwołując się do kodu dominującego i ograniczonego, nie korzysta bezpośrednio z prac Pierra Bourdieu czy Basila Bernsteina, a do przypadkowo znalezionych opracowań (istnieje również bogata literatura recepcji tych teorii). Pozwolę sobie na jeszcze jedną uwagę w tym miejscu – Autor powołuje się w głównej mierze na literaturę polskojęzyczną, co oczywiście nie jest zarzutem, bowiem polski dorobek z socjologii i pedagogiki jest imponujący. Niemniej jednak, z całą pewnością sięgnięcie do literatury anglojęzycznej czy też z obiegu międzynarodowego, pozwoliłoby Autorowi na głębsze spojrzenie na niektóre kategorie, chociażby z socjologii edukacji. Dobrze, że Autor porusza wątek uznania języka śląskiego za regionalny (co nastąpiło w 2024 roku), wskazując przy tym na istotne wymogi prawne, ale również zawłości natury lingwistycznej.

Drugi rozdział poświęcony został kategorii pokolenia w ujęciu społeczno-kulturowym i pedagogicznym. Autor w sposób prawidłowy przywołuje różne definicje pokolenia, kluczowych badaczy tej kategorii (zwłaszcza H. Świdzy-Ziemby), lokując je w obszarze swoich zainteresowań badawczych. Zwraca też uwagę na znaczenie dialogu międzypokoleniowego. Podrozdział trzeci dotyczy bardzo ważnej kategorii pojęciowej i analitycznej dla dysertacji – tożsamości. Zastanawiam się, czy ułożenie tej tematyki na końcu rozdziału drugiego jest słusznym rozwiązaniem, gdyż wydaje mi się, że lepiej byłoby, aby ta problematyka znalazła się wcześniej. Z drugiej strony, ułożenie tej tematyki w tym rozdziale, wydaje się być słuszne i uzasadnione z punktu widzenia struktury i kompatybilności pracy. Omówienie tożsamości poprzez przywołanie najważniejszych badaczy tej tematyki – Z. Bauman, Z. Melosika, T. Szkudlarka, J. Nikitirowicza czy M. Budyty-Budzińskiej – sprawia, że wyjaśnienie tej kategorii jest wyczerpujące i pełne.

W mojej ocenie zdanie wprowadzające do rozdziału drugiego jest trochę mylące „Badania przeprowadzono na terenach historycznego Górnego Śląska. Kryteria doboru próby obejmowały miejsce zamieszkania oraz miejsce urodzenia respondentów – obie lokalizacje musiały znajdować się na historycznych ziemiach Górnego Śląska – oraz fakt, że co najmniej jeden z rodziców uczestnika urodził się na tym obszarze” (s. 94). Tak sformułowane zdanie sugeruje jakoby mielibyśmy już do czynienia z wprowadzeniem do metodologii badań własnych. Myślę, że przeredagowanie wprowadzenia, w którym uzasadnia się wybór omówienia kategorii pokolenie,

będzie zabiegiem koniecznym, jeśli Autor w przyszłości będzie rozważał druk dysertacji czy jej fragmentów.

Rozdział trzeci stanowi istotne rozważania o charakterze teoretycznym dotyczące statusu edukacji regionalnej w programie kształcenia. W tym miejscu Autor słusznie odwołuje się do dorobku socjologii edukacji, ponownie powołując się na prace Pierra Bourdieu, ale także Ronalda Meighama. Omawia znaczenie ideologii w kształtowaniu polityki oświatowej, ale również samego procesu edukacji. W dalszej części Autor pracy omawia znaczenie i budowanie programów nauczania. Kontynuując swoje rozważania dotyczące programu kształcenia, nie pomija kluczowej kwestii dla działań systemu szkolnego z perspektywy socjologicznej – ukrytego programu w odniesieniu do edukacji regionalnej. Następnie Autor skupia się na praktycznym aspekcie realizowania edukacji regionalnej oraz prawnego ulokowania jej w systemie oświaty. Ostatni podrozdział w sposób prawidłowy wyjaśnia i charakteryzuje edukację regionalną na Śląsku.

Podsumowując, część teoretyczna – w mojej ocenie – została opracowana w sposób prawidłowy, w której Autor manifestuje swoją biegłość i dojrzałość badawczą, o czym świadczy umiejętność korzystania z dorobku różnych dyscyplin nauki. Chociaż Autor w sposób wyczerpujący przedstawia i omawia wybrane przez siebie koncepcje, teorie i kategorie, w mojej ocenie, w sposób niewystarczający dotarł do najważniejszych (np. prace na temat teorii Bourdieu) czy też aktualnych źródeł (np. praca Ornsteina i Hunkinsa była wielokrotnie aktualizowana i wydawana po 1999). Zabrakło mi również odwołania do koncepcji Georga J. Borjasa (1999) dotycząca kapitału etnicznego, jako kategorii uzupełniającej rozważania na temat kapitału społeczno-kulturowego.

Prawidłowo opracowana część teoretyczna daje mocne podstawy dla opracowania warsztatu metodologicznego. Uzasadnienie wyboru paradygmatu badań stanowi wprowadzenie do rozdziału metodologicznego i nie budzi zastrzeżeń. Autor odwołuje się głównie do dorobku nauk społecznych, zwłaszcza socjologii, wyjaśniając specyfikę badań społecznych. Doktorant postawił dwa typy celów badawczych oraz praktyczno-społeczny, oba zostały sformułowane w sposób jasny, precyzyjny, mierzalny i osiągalny. Podobnie, zastrzeżeń nie budzą postawione pytania badawcze, które są kompatybilne z postawionymi celami. Pytania badawcze odzwierciedlają pojętą we wcześniejszej części pracy problematykę. Z tej perspektywy trzeba podkreślić, że część teoretyczna jest komplementarna z częścią empiryczną. Autor w sposób prawidłowy uzasadnia wybór metod i technik badawczych osadzonych w perspektywie badań jakościowych. W mojej ocenie byłoby bardziej klarowne, gdyby Autor na wstępie podrozdziału wprowadził czytelnika w wykorzystane przez siebie metody i techniki, a następnie części je omówił. Obrana metoda to analiza treści, wywiad swobodny oraz obserwacja uczestnicząca. W mojej ocenie dobór metod i technik pozwolił na zrealizowanie postawionych celów i udzielnie odpowiedzi na pytania badawcze. Wysoko oceniam omówienie strategii analizy materiału badawczego, z której dowiadujemy się, w jaki sposób zebrany materiał został przeanalizowany. Tak opracowana metodologia pozwala na replikację badań, co również nadaje charakteru aplikacyjnego dysertacji. Omówienie przebiegu badań i doboru próby, nie budzą zastrzeżeń. Zastanawiam się jednak, czy wyjaśnienie kim w badaniu są sędziowie kompetentni i dlaczego wzięli udział w badaniu, nie powinno pojawić się wcześniej, po pytaniach badawczych lub przed, gdzie po raz pierwszy Autor wprowadza tę grupę.

Myślę, że uporządkowałoby to strukturę części metodologicznej. Moją wątpliwość w części metodologicznej budzi jednak kwestia analizy treści, których wyniki – jak Autor sam podkreśla – prezentuje w części teoretycznej. Sądzę, że skoro Autor przeprowadził wcześniejsze badania i na nie się powołuje w części teoretycznej, to należy je traktować oddzielnie, jako element dorobku naukowego Doktoranta. Owszem, Doktorant może wykorzystywać (a nawet jest to wskazane) wyniki uzyskanych przez siebie badań w ramach innych projektów, w swojej dysertacji, a nawet przez ich pryzmat interpretować uzyskane wyniki badań, jednak nie powinien – mojej ocenie – włączać ich metodologii do metodologii dysertacji.

Rozdział piąty, to analiza i prezentacja wyników uzyskanych badań. Bardzo wysoko oceniam sposób ich analizy, przedstawienia i omówienia. Wyjaśnienie znaczenia śląskości dla badanych zostało przedstawione w sposób klarowny i interesujący. Podobnie, jak w przypadku tożsamości narodowej, źródłem śląskości jest pochodzenie (przynależność do miejsca) oraz język. Uzyskane wyniki badań wskazują – jak zauważa Autor (s.191) - na różnorodność statusu tożsamości śląskiej. Koresponduje to zatem ze współczesnymi rozważaniami na temat tożsamości, że ma ona charakter dynamiczny, procesualny, fluktuacyjny i nie jest homogeniczna. Autor omawiając wyniki badań w sposób biegły odwołuje się do przywołanych wcześniej teorii i koncepcji. Świadczy to zapewne o dojrzałości doktoranta, ale również o wiedzy, umiejętności wyjaśniania badanych przez siebie zjawisk społecznych i pedagogicznych, formułowania trafnych spostrzeżeń i prób tworzenia własnych kategorii. W mojej ocenie dużym atutem pracy jest wyeksponowanie w wynikach badań nie tylko rozumienia i samo-definiowania tożsamości górnośląskiej ale także, zrekonstruowanie opinii dotyczących statusu języka śląskiego. Bardzo wysoko oceniam podjęcie próby przez mgr Patryka Stępnia charakterystyki portretu mieszkańca Górnego Śląska. Mimo dynamiczności i procesualności współczesnej tożsamości (nie tylko regionalnej), Autor w sposób trafny tworzy portret śląskości. Niezwykle ciekawie prezentują się wyniki dotyczące struktury rodziny i nadawania jej znaczeń przez badanych. Oto bowiem w potocznym myśleniu, Ślązacy czy też Górnoślązacy uchodzą za osoby przywiązane do tradycji. Tym bardziej cieszy, że Doktorant potwierdza te przekonania na drodze empirycznej, dowodząc, „pomimo przemian społecznych, gospodarczych, ekonomicznych i politycznych – nadal kobieta jest osobą odpowiedzialną za gospodarstwo domowe oraz proces wychowywania potomstwa, natomiast mężczyzna przede wszystkim skupia się na generowaniu dla rodziny zasobów (najczęściej w rozumieniu ekonomicznym), dbaniu o bezpieczeństwo rodziny, a także przekazywaniu umiejętności praktycznych” (s. 224). To bardzo cenne i istotne wnioski z perspektywy badań nie tylko dotyczących tożsamości regionalnej, ale także studiów nad rodziną i feminizmem. Autor dużo uwagi poświęcił na analizę i przedstawienie wyników badań dotyczących doświadczeń o edukacji regionalnej. Sądzę, że w tej części osoby odpowiedzialne za politykę oświatową, mogą znaleźć inspirację, dla tworzenia przyszłych programów kształcenia czy scenariuszy zajęć.

Osobną i ciekawą częścią tego rozdziału, jest omówienie i analiza wyników badań uzyskanych na drodze wywiadów z sędziami kompetentnymi. Dobór tej grupy badawczej – w mojej ocenie – stanowi bardzo ważny atut dysertacji. Analiza wypowiedzi ekspertów znacząco uzupełnia zebrany wcześniej materiał, dając pełniejszy obraz dla próby (re)konstruowania tożsamości górnośląskiej.

Mam jednak wątpliwość o słuszności wyrażania wyników badań w ilościowej formule (podawanie procentów) w badaniu jakościowym (s.191; s. 208). Choć wydaje się, że przyjęta formuła służy tutaj jako wzmocnienie przekazu, lepiej nie mieszać paradygmatu ilościowego z jakościowym.

Wnioski zostały sformułowane w sposób prawidłowy, odpowiadając tym samym na postawione wcześniej pytania badawcze. Cele pracy zostały osiągnięte. Dużym atutem pracy jest wskazanie obszarów dalszych badań dotyczących górnolaskości. Pojawienie się tego punktu po raz kolejny potwierdza dojrzałość badawczą doktoranta, który zidentyfikował w trakcie swoich studiów, obszary do dalszych eksploracji. Jak już zauważyłam we wstępie, bardzo wysoko oceniam aplikacyjny podpunkt pracy, w którym Autor daje cenne wskazówki dla pracy pedagogicznej i wychowawczej.

Mam też kilka uwag natury technicznej. Widać drobne niedopracowania w pracy na poziomie edytorskim, np. brak odstępu między wierszami s. 68-69, czy niedostosowanie w kilku miejscach wielkości czy rodzaju czcionki w przypisach, np. przypis nr 248. Ponadto Autor nie zawsze konsekwentnie stosuje zapis bibliograficzny, szczególnie w odniesieniu do prac zbiorowych. Zaskakujące jest wprowadzenie -innych niż w całej pracy – przypisów na stronie 162, gdzie zamiast przypisów dolnych Autor stosuje system APA.

Konkluzja. Mimo kilku krytycznych uwag dotyczących w głównej mierze części teoretycznej dysertacji, jej całość oceniam bardzo wysoko. Szczególnie imponująco przedstawia się omówienie i analiza wyników badań własnych, które dostarczają i uzupełniają lukę dotyczącą górnolaskości w kontekście socjalizacyjnym i wychowawczym. Pragnę podkreślić, że praca chociaż ogniskuje się na problemach tożsamości regionalnej, dotyczy również dialogu międzykulturowego, międzypokoleniowego, przemian rodziny, kobiecości i męskości, dzieciństwa i oraz historii, która stanowi tutaj istotne tło dla konstruowania i rozumienia tożsamości.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Patryka Stępnia pt. „Tożsamość regionalna w doświadczeniu przestrzeni socjalizacyjnej i wychowawczej czterech pokoleń Górnolazaków – analiza etnograficzna”, Katowice 2025 w mojej ocenie **spełnia wszelkie kryteria stawiane przed dysertacjami doktorskimi, jest bowiem oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego, manifestuje interdyscyplinarne podejście do badań, dowodzi również, że Autor posiada wiedzę ogólną z dyscypliny pedagogiki oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.** Stwierdzam tym samym, że zostały spełnione przez Kandydata do stopnia doktora warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2021.478 t.j. ze zm.), wobec czego popieram wniosek o nadanie mgr. Patrykowi Stępniovi stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Ponadto w mojej ocenie dysertacja zasługuje na wyróżnienie, dlatego zwracam się do Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych, Uniwersytetu Śląskiego o możliwość rozpatrzenia takiego wniosku.

Dr hab. Daria Hejwosz-Gromkowska, prof. UAM

